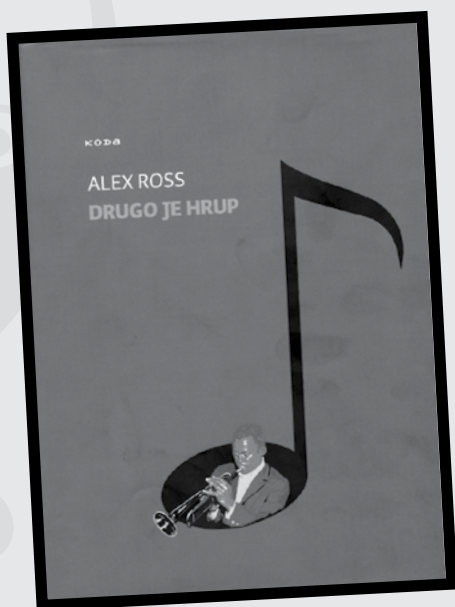

Alex Ross, *Drugo je hrup*

Beletrina, knjižna zbirka Koda, Ljubljana, 2014 (698 str.); 34,00 €

Zbirka Koda ljubljanske založbe Beletrina je njena osrednja družboslovno humanistična zbirka. Odpira svež in provokativen prostor dialoga, konfrontacij in zблиževanj sodobnih teoretskih in umetniških praks. Vodilo programa Kode ni le specifična idejna, ideološka, estetska ali tematska naravnost njenih tekstov. S svojimi izdajami želi osvetliti globalne in posa-

mične fenomene trenutka, poglobljati (avto)refleksijo njegovih akterjev in spodbujati nove osmislitve z različnih zornih kotov, ki se med seboj mnogokrat navidezno izključujejo. Natančno vsem tem usmeritvam sledi prevod **Leona Stefanije** ameriškega glasbenega kritika **Alexa Rossa** (rojenega 1968) z naslovom *The Rest is Noise/ Drugo je hrup*. Njen izvirnik je izšel leta 2007 v ZDA, zdaj pa je pred nami še njegov slovenski prevod.

Ross je harvardski diplomant. Med leti 1992–1996 je pisal glasbene kritike za *New York Times*, potem pa še za *New Yorker*. Omenjeno delo je zdaj prevedeno v 15 jezikov in je bilo v finalu za prestižno ameriško Pulitzerjevo nagrado ter v izboru najboljših knjig leta v *New York Timesu*, *Timu*, *Washington Postu*, *Newsweeku* in *Economistu*. Je pa Ross prejemnik prestižne MacArthurjeve štipendije. Za *Drugo je hrup* pa je prejel številne mednarodne nagrade, med drugim tudi nagradi National Book Critics Circle in Guardian First Book Award. Leta 2011 je Ross izdal drugo knjigo *Listen to This/Poslušaj to*, ki glasbo obravnava preko panoramskega pogleda na glasbeno sceno »od Bacha do Björka in onkraj.«

Rossova knjiga *Drugo je hrup* je knjiga izjemnega zamaha že v originalu, eruditskega¹ znanja in obenem nenavadne do-

¹ Tj. globoke, vsestranske izobrazbe, učenosti in načitanosti (op. avt. FK!).

stopnosti. Pisana v enaki meri za strokovnjake in za popolne laike, ki jih preprosto zanima, kaj se je dogajalo z glasbo v najbolj norem, nenavadnem in glasbeno mnogovrstnem stoletju stoletij. Glasba je razumljena v svoji vseprisotni pretočnosti in metamorfozičnosti. Atonalni principi se prelevijo v jazz, avantgardni zvoki končajo v holivudskih trilerjih, minimalizem pa ima velik vpliv na rock glasbo. Knjiga je tako potovanje v na videz nepregleden globalen labirint sodobne glasbe, popelje nas od Dunaja pred 1. svetovno vojno in Pariza dvajsetih let preko totalitarnih režimov Hitlerjeve Nemčije in Stalinove Sovjetske zveze (1939–1945) do newyorških ulic v 60. in 70. letih prejšnjega stoletja. Priča smo vzponu popularne kulture in politike množic, razvoja novih tehnologij, eksperimentov brez primere, vročih in hladnih vojn, uporov, prijateljstev in sovraštev. *Drugo je hrup/Poslušati dvajseto stoletje* ni zgolj knjiga o glasbi v 20. stoletju, to je edinstveno delo o 20. stoletju, kot nam ga lahko razkrije le glasba. Kako se v knjigi spoprijeti s tako razvejanim pojavom, kot je glasba 20. stoletja oziroma kako poslušati 20. stoletje? Avtor, za njim pa še prevajalec, sta se lotila tega raziskovanja z različnih vidikov, tako prek opisa same glasbe kot tudi orisa stanja družbe v določenem časovnem obdobju, biografskih podatkov, pričevanj iz prve roke, priklica krajev dogajanja. Tako Ross v knjigi upošteva dejstvo, da je nemogoče uiti prepletenosti glasbene izkušnje, »... celo, če se skladatelji poskušajo zabarikadirati pred zunanjim svetom ali nadzorovati recepcijo svojega dela.«

Delo je razdeljeno v tri poglavja in s tem tudi časovno determinirano: 1. del: 1900–1933, 2. del: 1933–1945 in 3. del: 1945–2000. Po predgovoru sledi kratek Kje poslušati? Ta navodila so skrajno intermedijalna, saj Ross že na samem začetku usmeri bralce tudi na poslušanje: »Če bi želeli slišati kaj glasbe, omenjene na nadaljnjih straneh, je dostopen zastoj zvokovni spremljevalnik na www.therestisnoise.com/audio. Tam najdete pretočne zvokovne primere, urejene po poglavjih, skupaj s povezavami do zvokovno bogatih spletišč in drugih kanalov z neposrednim dostopom do glasbe; iTunesov seznam dvajsetih najprezentativnih odlomkov je mogoče dobiti na www.therestisnoise.com/playlist. Za slovar glasbenih terminov poiščite na www.therestisnoise.com/glossary.«

V nadaljevanju (1. del) pa se avtor v okviru »zlatih let« dotakne evropskih skladateljev R. Straussa in G. Mahlerja z njegovim fine de sièclom. Za prikaz Doktorja Fausta se dotakne A. Schönberga, C. Debussyja in atonalnosti. Za ples zemlje obravnava obredje, ljudskost in jazz. Zanimiv je avtorjev prikaz ameriških skladateljev od C. Ivesa do D. Ellingtona kot nevidnih mož z aspekta Evrope in Evropejcev. Za samotnost Finca J. Sibeliusa uporabi prikazen iz gozda. Za prikaz mesta mrež je na vrsti Berlin v dvajsetih letih. V 2. delu se dotakne predvojne in vojne vihre druge tj. svetovne vojne: glasbi v Stalinovi Rusiji pripiše umetnost strahu, nato se spet vrne na svojo celino, ki

jo označi z glasbo za vse – glasbo v FDJ-jevi Ameriki. Fugo smrti pa predstavlja glasba v Hitlerjevi Nemčiji. V 3. delu se knjiga dotakne neposrednega povojnega časa: ura nič: vojska ZDA in nemška glasba 1945–1949. Pogumni novi svet pa je že hladna vojna in avantgarda petdesetih let 20. stoletja. Poglavje Grimes! Grimes! pa kliče po strasti Benjamina Brittna. Zion Park predstavlja skladatelja O. Messiaena in G. Ligetija in z njima posredno tudi avantgardo šestdesetih let 20. stoletja. Kako se je (z)motil sloviti L. v. Beethoven pa je nadgrajeno z bopom, rockom in minimalisti. Glasbo ob koncu stoletja in tisočletja je Ross označil kot potopljene katedrale. Sledijo še zaključni epilog, opombe (571) in že omenjeno priporočeno poslušanje: 10 in še 20 dodatnih. V zahvali sledijo številni posamezniki in inštitucije iz Evrope in ZDA.

In še beseda ali dve o prevajalcu: dr. **Leon Stefanija** (roj. 1970) je red. prof. na Oddelku za muzikologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Leta 1995 je prav tam diplomiral, leta 1997 je magistriral in leta 2001 doktoriral (*Umevanje »starega« in »novega« v novejši slovenski glasbi*). V svojem muzikološkem, znanstveno-raziskovalnem in avtorskem delu je usmerjen na področje analize glasbenega stavka, raziskovanje novejših slovenskih glasbe in sociologije glasbe. Za seboj ima številne avtorske znanstvene monografije, članke in prevode. Med drugim je bil tudi predstojnik Oddelka za muzikologijo FF UL (2008–2012).